

**STOCKHOLM – ANTWERPEN EXPRESSZ
– A SVÉD KOALÍCIÓS MEGÁLLAPODÁS
MINT INSPIRÁCIÓ A FLAMAND ÉRDEK
SZÁMÁRA**

Migrációkutató Intézet

Gyorselemzések

Vargha Márk

2023/3

2023.01.30.

Gyorselemzések 2023/3

**STOCKHOLM – ANTWERPEN EXPRESSZ –
A SVÉD KOALÍCIÓS MEGÁLLAPODÁS
MINT INSPIRÁCIÓ A FLAMAND ÉRDEK SZÁMÁRA**

2023. január 1-jén Svédország vette át az Európai Unió soros elnökségét, a francia-cseh-svéd elnökségi trió harmadik tagjaként. Ennek négy prioritása van: biztonság–egység, versenyképesség, zöld és energia átállás, demokratikus értékek és a jog uralma. A programban ugyanakkor a Migrációs Paktum elfogadásának előmozdítását is célként határozzák meg. Svédországban 2022. október 18-án jobboldali kormány lépett hivatalba, mely a bevándorlással kapcsolatos szabályok szigorítását ígerte. A jobboldali blokk pártjai az úgynevezett Tidö-megállapodásban kiemelten foglalkoztak a migráció kérdésével. A skandináv állam hagyományosan célországoknak tekinthető, ezért kevésbé meglepő, hogy egy másik célország, Belgium legnagyobb, flandriai kormányzati szerepre esélyes, következetesen migrációkritikus pártja, a Flamand Érdek is felfigyelt Ulf Kristersson kormányának céljaira és azokat IKEA Tervnek nevezett, alább bemutatandó elképzeléscsomagjában inspirációs forrásként használta.

A Tidö-megállapodás

Svédország politikai rendszerére – a többi skandináv országéhoz hasonlóan – a baloldali és a jobboldali blokk váltógazdálkodása a jellemző. Az egyes blokkokat alkotó pártok rendszerint közösen, koalícióban kormányoznak a többség megszerzése után. A jobboldali blokk három pártja – a Mérsékelték, a Kereszténydemokraták és a Liberálisok – azonban az idej választásokon csak úgy tudtak kormányt alakítani, hogy külső támogatásról egyeztek meg a korábban karanténban tartott Svéd Demokratákkal, mely a Szociáldemokraták (30,33%, 107 mandátum) után második helyen végzett a voksoláson (20,54%, 73 mandátum), megelőzve a Szociáldemokraták hagyományos nagy váltópártját, a Mérsékeltet (19,10%, 68 mandátum). A négy pártelnök a kormányzás prioritásairól 2022. október 14-én, a Stockholmtól 125 kilométerre nyugatra fekvő tidői kastélyban állapodott meg, innen az elnevezés. A szerződés a bevezető után hét fejezetre tagolódik. Ezek közül a migrációval és integrációval foglalkozó a leghosszabb, a 62 szöveges oldalból 19-et tesz ki. A fejezet bevezetője a következő célokat tűzi ki:

1. Paradigmaváltás a menedékkérők befogadását illetően: védelmet csak konfliktus vagy válsághelyzet elől menekülők számára, ideiglenesen kell azoknak, akik Svédország közeléből menekülnek.
2. Svédországnak semmiképpen sem kellene nagylelkűbbnek lennie annál, mint ami az uniós jogból, nemzetközi szerződésekből vagy más jogszabályokból fakadó kötelezettségekből következik.

Gyorselemzések 2023/3

3. A migrációs politikának általában véve felelősségteljesnek kell lennie, vagyis olyan követelményalapú integrációs politikát kell bevezetni, ahol Svédország felelősséget vállal azért, hogy a svéd társadalom részévé váljanak a bevándorlók, azaz a párhuzamos társadalmat fel kell számolni.

A Flamand Érdek¹

Az 1978-ban Flamand Blokk néven egyesült flamand nacionalisták pártja 1991-től kezdődően kezdett látványosan erősödni, azonban 2004-ben feloszlott, miután tagjait – hosszas pereskedés után – jogerősen bűnösnek találták diszkriminációra való felbujtásban. A csoportosulás Flamand Érdek (Vlaams Belang, VB) néven alakult újjá. Történetét három szakaszra osztják, a legutolsó szakaszt 2004-től 2019-ig számítva, amikor a párt válságba került. A hanyatlás jeleit a 2006-os önkormányzati választásokon már lehetett érzékelni, s 2007-ben a parlamenti választási eredményekből a párt erősödésének megállása volt kiolvasható. Ez két újonnan alakult riválisra vonzerejének volt betudható. Egyikük a konzervatív Új Flamand Szövetség (Nieuw-Vlaamse Alliantie, N-VA) volt. A tagság – kétféle képviselt stratégiai elképzelés mentén – mérsékeltekre és radikálisokra oszlott, a szerveződést több, esetenként kizárásba torkolló botrány is megrázta. A mérsékelt Tom van Grieken elnökké választása után sikeresen hajtotta végre a párt megfiatalodását, veterán politikusainak „elrejtését.” Új témák felkarolása, a rasszizmus billogjának eltávolítása, valamint a bevándorlási válság állandósulásának következtében a VB támogatottsága ismét jelentősen növekedett, mára Flandria legerősebb politikai tömörülése, s immáron történetének negyedik szakaszáról beszélhetünk. Tagja az Identitás és Demokrácia európai parlamenti képviselőcsoportjának, ám ott a francia Nemzeti Tömörülés, az olasz Liga és a német Alternatíva Németországnak mellett nyilvánvalóan másodhegedűs szerep juthat csak neki. Jelenlegi támogatottsági adatai alapján azonban esélyes arra, hogy részt vegyen a következő flamand kormányban az N-VA koalíciós partnereként. A belga bevándorláspolitikai szövetségi szinten dől ugyan el, a VB hangja azonban országszerte felerősödhet és így közvéleményformáló ereje is nőhet.

¹ MOLNÁR 2020. alapján.

Gyorselemzések 2023/3

A belgiumi pártok támogatottsága 2022. november 29-ei közvélemény-kutatások szerint

Forrás: POLITICO 2023.

Párt neve	EP-frakció	Támogatottság (%)	Pozíció
Flamand Érdek (<i>Vlaams Belang</i>)	Identitás és Demokrácia	25	ellenzékben
Új Flamand Szövetség (<i>Nieuw-Vlaamse Alliantie</i>)	Európai Konzervatívok és Reformerek	20	ellenzékben
Szocialista Párt (<i>Parti Socialiste</i>)	Szocialisták és Demokraták	19	kormányon
Munkáspárt (<i>Partij van de Arbeid van België</i>)	Északi Zöld Baloldal	18	ellenzékben
Reformista Mozgalom (<i>Mouvement Réformateur</i>)	Újítsuk meg Európát	15	kormányon
Előre (<i>Vooruit</i>)	Szocialisták és Demokraták	15	kormányon
Ecolo (<i>Écologistes confédérés pour l'organisation de luttés originales</i>)	Zöldek	9	kormányon
Kereszténydemokrata és Flamand (<i>Christen-Democratisch en Vlaams</i>)	Európai Néppárt	8	kormányon
Nyitott Flamand Liberálisok és Demokraták (<i>Open Vlaamse Liberalen en Democraten</i>)	Újítsuk meg Európát	7	kormányon
Zöldek (<i>Groen</i>)	Zöldek	7	kormányon
Az Elkötelezettek (<i>Les Engagés</i>)	Európai Néppárt	5	ellenzékben

Az IKEA Terv

Az *Immigratie Kan Echt Anders* – magyarra fordítva: Lehet Más a Bevándorlás – címből alkotott mozaikszó megegyezik a Magyarországon is jelen lévő svéd bútorgyár nevével (mely egyébként maga is mozaikszó, az *Ingvar Kamprad Elmtaryd Agunnaryd*-ből képezték). Az elképzeléscsomag cím- és dizájnválasztása – mely miatt a multinacionális vállalat jogi lépéseket is kilátásba helyezett a párt ellen – nem véletlenül idézi meg Svédországot. Bár a VB-nek a honlapján is olvashatók fontos migrációellenes tézisek, a sem a honlapon, sem máshol a világhálón jelenleg nem fellelhető IKEA Terv a Tidö-megállapodás bevándorlásról szóló részeit tekinti példának egy új belga migrációs politika számára.

Gyorselemzések 2023/3

S hogy miért éppen Svédországot tekinti mintának, arról a Terv rövid bevezetőjében ad magyarázatot: „Svédország évtizedeken át humanitárius nagyhatalomként mutatkozott be a világnak. Nemcsak vállon veregette magát ezért, hanem úgy érezte, hogy alkalmanként ki kell oktatni más országokat. Mikor ez a politika 2015-ben 163 ezer menedékkérelemhez vezetett – mely messze meghaladja a mintegy 10 millió lakosú ország befogadóképességét –, a menekültügyi és bevándorlási szabályokat egyik napról a másikra megszigorították. A svéd választók azonban rendkívül demokratikus módon világosság tettek, hogy ez az irányváltás nem volt elég messzire menő. Az eredmény egy ugyancsak demokratikusan felállított kormány, mely kifejezte eltökéltségét, hogy a menekültügyi és bevándorlási politikában valódi paradigmaváltást hajtson végre rendkívül demokratikus módon. A svéd kormánypolitika középpontjában már nem a beáramlás >>kezelése<<, hanem elsősorban annak megfélemezése áll. A kontraszt a belga politikával, amely nyilvánvalóan nem hajlandó elkötelezni magát a kevesebb beáramlás mellett, nem is lehetne nagyobb. Még a világtól elrugaszkodott és szűkös uniós kényszerzubbonyban is sok mozgástér van a menekültügyi és bevándorlási politika szigorítására. Az új svéd kormány egyértelműen bejelentette, hogy maximalizálni fogja ezt a mozgástérrel: a bevándorlás tényleg lehet más. Ehhez sok sikert kívánunk a svédeknek.” Majd zárásként erősen kiemelve: „Az EU által előírt minimumon felül nem szervezhetünk semmi pluszt.”

A 24 oldalas gyűjtemény a következő pontokat sorolja fel:

1. A családgyegetítés szigorítása
 - A. Harmadik országbeli állampolgár „családtagjai” fogalmának szigorúbb meghatározása
 - B. Az uniós polgár „családtagjai” fogalmának szigorúbb meghatározása
 - C. Kötelező beilleszkedési tesztek a családgyegetítők számára a hazánkba való indulás előtt
2. A menedékkérők családgyegetítési lehetőségének a lehető legszűkebbre szabása
 - A. A kiegészítő védelemben részesülő személyek családgyegetítésének felfüggesztése
 - B. A menekültek családgyegetítési kérelme (jövedelmi) feltételek nélküli benyújtási határidejét 1 évről 3 hónapra rövidítése
 - C. A családgyegetítést a beutazás előtt fennálló családi kapcsolatokra korlátozása
3. A menedékkérők számára nyújtott ingyenes jogi segítségnyújtás minimumra korlátozása
4. A menedékkérők számára biztosított jogi képviselet minimumra korlátozásra
5. A menekültügyi eljárásban a fellebbezési időszak drasztikus lerövidítése
6. A „biztonságos” harmadik országok listájának bővítése
7. A menedékkérők fogva tartása két hónapos maximumának eltörlése
8. A menedékkérők zsebpénzjuttatásának eltörlése

Gyorselemzések 2023/3

9. A bevándorlók országon belüli mozgása ellenőrzésének beépítése a rendőrség munkájába.
10. Az adathordozókon tárolt adatok figyelembevétele a menedékkérelem elbírálása során
11. Az illegális tartózkodás visszaszorítása
12. A külföldi államoknak nyújtott fejlesztési célú segélyek visszafogadáshoz kötése
13. A visszafogadást megtagadó államokra helyezendő európai nyomás fokozása
14. Az állampolgárság megszerzése feltételeinek szigorítása

Látható, hogy a Terv gyakorlatilag az összes, a célországokban a bevándorlás kapcsán felmerülő problémát felöleli. A 6., 9., 12. és 13. pont esetében a VB jogszabálymódosítást nem, csupán politikai irányváltást tart szükségesnek. A 10. és a 14. pont esetében a párt által már benyújtott törvénymódosító javaslatokra hivatkozik. A többi nyolc pont esetében pedig megjelöli azokat a belgiumi szövetségi szintű jogszabályhelyeket, melyeket módosítani tart szükségesnek. A cél minden esetben az, hogy az Európai Unió által előírtaknak továbbra is megfeleljen Belgium – azaz az ország ne kerüljön kötelezettségszegési eljárás alá –, ám – szemben a jelenlegi rendszerrel – ezen a közösségi minimumon túl semmiféle, a menedékkérők számára kedvezőbb rendelkezés ne legyen jelen a vonatkozó belga jogban. Terjedelmi korlátok miatt erre most csak egyetlen példát hozunk: a Terv 2. C. pontját. Ebben az olvasható, hogy „a belga jog nem tartalmaz olyan jogi rendelkezést, amely kimondaná, hogy a családegyesítést a beutazás előtt fennálló családi kötelezésekre kellene korlátozni. Az európai jog szerint azonban ilyen korlátozás lehetséges.” Ennek megfelelően a külföldiekről szóló hazai törvény 10. szakaszának módosítását kínálja megoldásként, hivatkozva a Tanácsnak a családegyesítési jogról szóló 2003/86/EK irányelve 9. cikkének (2) bekezdésére, mely így szól: „A tagállamok e fejezet alkalmazását azokra a menekültekre korlátozhatják, akiknek családi kapcsolatai időben megelőzik beutazásukat.”

Összegzés

A Flamand Érdek javaslatcsomagjával kapcsolatban három megállapítás tehető:

1. A példának hozott svéd kormányzati együttműködési megállapodás jelzi, hogy liberális bevándorláspolitikát folytató európai uniós tagországokban a közvélemény nyomására, mely nyomásvilágosan kiolvasható egy parlamenti választási eredményből, lehetséges a szigorítás anélkül, hogy az az EU által lefektetett kereteket meghaladná.
2. A Flamand Érdek szövetségi kormányra kerülése nem valószínű, hiszen a vallon pártok nélkül nem lehetséges kormányt alakítani, azok pedig valamennyien karanténban tartják. Ha képes megtartani vagy növelni jelenlegi támogatottságát, a 2024. májusi flandriai regionális választáson viszont kiemelkedő eredményt érhet el és akár

Gyorselemzések 2023/3

első helyen is végezhet.² Az IKEA Tervvel megmutathatja azt, hogy a bevándorlást megalakulása óta problematizáló párt nem vonakodik tanulni más országok gyakorlatából. A dokumentummal „frissíteni” tudja a migrációval kapcsolatos üzeneteit, ugyanakkor az is nyilvánvaló, hogy az EU jelenlegi válságában legalább ennyit számítanak a hiteles szociális ígéretek – e téren pedig az Előre nevű, a szövetségi kormányban résztvevő szocialista formációval került versenybe.

3. A példának hozott svéd kormányban három párt vesz részt, ebből kettő az Európai Néppárt, egy pedig az Újítsuk meg Európát európai parlamenti képviselőcsoport – a kormányra kerülés után egyébként kritikák kereszttüzébe került³ – tagja. A külső támogató Svéd Demokraták EP-képviselői az Európai Konzervatívok és Reformerek frakciójában ülnek. A Flamand Érdek az Identitás és Demokrácia csoportban foglal helyet. Látható tehát, hogy a pragmatizmus felülírja az ideológiai közelséget, vagyis nem szükséges, hogy a belpolitikai célokra felhasznált „jó gyakorlat” szövetséges pártoktól származzon.

² CHĪNI 2022.

³ THE LOCAL 2022.

Gyorselemzések 2023/3

Irodalom

CHĪNI, MAITHÉ (2022): *A quarter of Flemish people would vote for far-right Vlaams Belang in 2024*. The Brussels Times, 2022.12.06. Forrás: <https://www.brusselstimes.com/333042/over-25-of-flemish-people-want-to-vote-for-far-right-vlaams-belang-in-2024> Letöltés ideje: 2023.01.24.

MOLNÁR CSABA (2020): *Jégtörő vagy Titanic? A Flamand Érdek sikerei és válsága*. In: Dúró József: *Előzés jobbról? – Radikális jobboldal Európában*. Mathias Corvinus Collegium Alapítvány, 2020.

POLITICO 2023: *Belgium — National parliament voting intention*. Politico Poll of Polls. Letöltés ideje: 2023.01.24.

THE LOCAL 2022: *Swedish Liberals face expulsion from EU's liberal party group*. The Local.se, 2022.10.19. Forrás: Letöltés ideje: 2023.01.24.

Gyorselemzések 2023/3

A Migrációkutató Intézet elektronikus kiadványsorozata

Kiadó: **Migrációkutató Intézet**

A kiadó elérhetősége: H-1518 Budapest, Pf. 155.

Tel.: +36 1 372 0191

E-mail: info@migraciokutato.hu

© Vargha Márk, 2023

© Migrációkutató Intézet, 2023

Sorszám: 2023/3